ALUE- JA KUNTAVAALIT 2025

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ KOSKETTAA MEITÄ KAIKKIA

Ehkäisevä päihdetyö on tehokas tapa vähentää nikotiinituotteiden käyttöä sekä päihde- ja peli-ongelmia. Siihen panostaminen on sijoitus hyvinvoivaan yhteiskuntaan.

Paikallista ehkäisevää päihdetyötä tarvitaan NYT!

- Alkoholi-, nikotiini- ja rahapelipolitiikan muutokset synnyttävät tarvetta ehkäisevälle työlle kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Päihde- tai rahapeliongelma varjostaa monen suomalaisen elämää tavalla tai toisella, vaikka itsellä ei näitä ongelmia olisikaan. Alkoholi-, nikotiini- ja rahapelipolitiikassa on käynnissä isoja muutoksia, jotka väistämättä vaikuttavat oman alueesi tilanteeseen sekä päihteiden käytöstä ja haitallisesta pelaamisesta aiheutuviin kustannuksiin:

- **Väkevämmän alkoholin saatavuutta on lisätty ja alkoholin kotiinkuljetusta aiotaan sallia**. Alkoholi aiheuttaa miljardien kustannukset yhteiskunnalle ja maksaa pelkästään julkiselle terveydenhuollolle arviolta 648–1 160 miljoonaa euroa.
- **Uusien nikotiinituotteiden (mm. vapet ja nikotiinipussit) myynnin rajoituksia on purettu**. Yhä useampi nuori on vaarassa jäädä riippuvaiseksi nikotiinista.
- **Rahapelimonopolia ollaan purkamassa ja Suomi on siirtymässä lisenssimalliin.** Markkinoinnin lisääntyessä myös pelihaitat voivat lisääntyä.
- **Hoitotakuuta ollaan pidentämässä 14 päivästä 90 päivään.** Tämä on ristiriitaista, kun moni päihteitä käyttävä ihminen jää ilman oikea-aikaista apua jo nyt. Suomi on Euroopan kärkipäässä nuorten huumekuolemissa ja alkoholi aiheuttaa maassamme eniten ennenaikaisia kuolemia.
- **Huumeiden käyttökokeilut ovat yleistyneet.** Kehitys lisää tarvetta luotettavalle ja tutkittuun tietoon perustuvalle päihdekasvatukselle sekä käytön varhaiselle tunnistamiselle ja tarvittaessa tuen piiriin ohjaukselle.
- **Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuksista leikataan 130 miljoonan euroa.** Leikkaukset vaikuttavat järjestöjen kykyyn edistää alueen

asukkaiden terveyttä sekä toimia kumppaneina kunnille ja hyvinvointialueille.

- **Hyvinvointialueilla on suuria säästöpaineita.** Useat alueet ovat jo vähentäneet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen resurssejaan. Myös esimerkiksi sosiaalihuollosta ollaan leikkaamassa 100 miljoonaa ja hoitotakuusta aiotaan säästää 132 miljoonaa.

Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu alkoholin, huumeiden ja nikotiinituotteiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. Ehkäisy on tehokkain tapa torjua niin yksilöille, yhteisöille kuin yhteiskunnallekin aiheutuvia haittoja. Lakisääteiseen[1] ehkäisevään päihdetyöhön sijoittaminen tuottaa hyvinvointia ja taloudellisia säästöjä, lisää tuottavuutta sekä vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden kuormitusta.

Hyvinvointialue tekee suunnitelmallisesti ehkäisevää päihdetyötä yhteistyössä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa.	**Kunta tekee ehkäisevää päihdetyötä suunnitelmallisesti eri toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa.**
Ehkäisevä päihdetyö toteutuu hyvinvointialueen eri-ikäisille suunnatuissa palveluissa.	**Kunta panostaa nuorten päihteiden käytön sekä pelilihaittojen ehkäisyyn ja vanhemmuuden tukemiseen.**
Hyvinvointialue ehkäisee ongelmien kärjistymistä takaamalla riittävät ja oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kaikille.	**Kunta edistää aktiivisesti aikuisväestön hyvinvointia sekä ehkäisee päihteidenkäyttöä ja pelihaittoja.**
Hyvinvointialue panostaa ennaltaehkäisyyn ja hyödyntää järjestöjen asiantuntijuutta.	**Kunta takaa jokaiselle turvallisen yhteisön ja lähiympäristön.**

1) Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

HYVINVOIVA HYVINVOINTI-ALUE

RATKAISUMME EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTTAMISEEN HYVINVOINTIALUEILLA

1 Hyvinvointialue tekee suunnitelmallisesti ehkäisevää päihdetyötä yhteistyössä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa.

Hyvinvointialueen lakisääteinen tehtävä on edistää ehkäisevää päihdetyötä sekä hallinnossa että alueella. Ehkäisevää päihdetyötä on johdettava ja seurattava suunnitelmallisesti. Työn resurssit on turvattava. Hyvinvointialueen on huolehdittava toimien yhteensovittamisesta kunnan, hyvinvointialueen, viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Ratkaisuja hyvinvointialueelle:

- Hyvinvointialueen strategioissa ja suunnitelmissa on investoitu ehkäisevään päihdetyöhön.
- Hyvinvointialueella toimii hyvin resursoitu ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka tekee laaja-alaista yhteistyötä eri toimialojen kanssa.
- Hyvinvointialueella on ehkäisevää päihdetyötä ohjaava suunnitelma, jolla varmistetaan työn laatu ja jatkuvuus.
- Hyvinvointialue kerää kunnilta säännöllisesti tietoa alueen päihdetilanteesta elinkeinotoimijoiden tekemästä ikäraja- ja päihtymysvalvonnasta.
- Ehkäisevää päihdetyötä tehdään eri ikäryhmien tarpeet huomioiden aina lapsista ikääntyviin.
- Ehkäisevä päihdetyö on huomioitu alueellisissa opiskeluhuoltosuunnitelmissa.

2 Ehkäisevä päihdetyö toteutuu hyvinvointialueen eri-ikäisille suunnatuissa palveluissa.

Oikea-aikaisen hoidon tarjoamisessa on keskeistä osata huomioida ehkäisevän päihdetyön menetelmät eri kohderyhmille. Esimerkiksi alkoholi on riskitekijä yli 200 sairaudella. Jokainen ammattiryhmä voi osallistua ehkäisevään päihdetyöhön tunnistamalla ja ottamalla päihteiden käytön tai pelaamisen puheeksi. Tästä syystä ehkäisevä päihdetyö tulee huomioida osana hyvinvointialueen palveluita.

Ratkaisuja hyvinvointialueelle:

- Hyvinvointialue panostaa henkilöstönsä kouluttamiseen ehkäisevästä päihdetyöstä ja päihteiden ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen puheeksiottamisesta ja tuen tarjoamisesta.
- Päihteiden ja nikotiinituotteiden käytön ja rahapelaamisen puheeksioton ja mini-intervention kirjaaminen potilas- ja asiakastietojärjestelmiin on säännönmukaista.
- Asukkaat saavat tietoa, neuvontaa ja keskusteluapua, jos heillä tai läheisellä on ongelmia päihteiden, nikotiinituotteiden tai rahapelaamisen kanssa.
- Päihde- ja riippuvuuspalvelut ja järjestöjen tarjoama tuki ovat helposti löydettävissä.

HYVINVOIVA HYVINVOINTI-ALUE

3 Hyvinvointialue ehkäisee ongelmien kärjistymistä takaamalla riittävät ja oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kaikille.

Hyvinvointialueiden tuottamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin on kohdistunut merkittäviä säästötoimia. Sosiaalihuollon palveluvalikoimaan, johon esimerkiksi päihde- ja riippuvuustyö sekä työikäisten ja perheiden palvelut kuuluvat, kohdennetaan 100 miljoonan euron leikkaukset.

Päihde- ja riippuvuushoitoa tarjoavasta perusterveydenhuollosta haetaan 132 miljoonan euron säästöjä nostamalla hoitotakuuaikaa 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen. Oikea-aikaiset ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut estävät ongelmien syvenemistä ja vähentävät raskaampien palveluiden ja erikoissairaanhoidon tarvetta, mikä säästää kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Ratkaisuja hyvinvointialueelle:

- Hyvinvointialue tarjoaa sosiaali- ja terveyspalveluita päihteitä käyttävälle tai rahapelihaittoja kokevalle ihmiselle silloin, kun niille on tarvetta, jotta elämäntilanteet eivät kriisiydy ja sairaudet pahene.
- Hyvinvointialue panostaa ennaltaehkäisyyn osana palveluiden priorisointia.
- Säästötoimenpiteitä ei kohdenneta haavoittuvimpiin ryhmiin, kuten lapsiin, nuoriin tai erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin, jotta perus- ja ihmisoikeudet eivät vaarannu.

4 Hyvinvointialue panostaa ennaltaehkäisyyn ja hyödyntää järjestöjen asiantuntijuutta.

Järjestöt ovat tärkeitä kumppaneita hyvinvointialueille erityisesti ehkäisevässä päihdetyössä ja terveyden edistämisessä. Suunnitellut jopa 130 miljoonan euron leikkaukset sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista vaikuttavat merkittävästi hyvinvointialueilla toimivien järjestöjen toimintaan. Järjestöt pystyvät kustannustehokkaasti auttamaan hyvinvointialuetta ehkäisevässä päihdetyössä, osallistamaan asukkaita terveyden edistämiseen sekä välittämään laajasti tietoa uusista päihdeilmiöistä eri alojen ammattilaisten tietoon.

Ratkaisuja hyvinvointialueelle:

- Järjestöt ovat hyvinvointialueen keskinen kumppani päihde- ja rahapelihaittojen ehkäisyssä.
- Hyvinvointialue hyödyntää järjestöjen asiantuntijuutta, materiaaleja ja koulutuksia ammattilaisten työn tukena.
- Hyvinvointialue myöntää avustuksia ehkäisevään päihdetyöhön.
- Asukkaat ja järjestöt on otettu mukaan hyvinvointialueen ehkäisevään päihdetyöhön. Heille viestitään alueen päihdetilanteesta ja kehitetään ratkaisuja yhdessä haittojen ehkäisyksi.

HYVINVOIVA KUNTA

RATKAISUMME EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTTAMISEEN KUNNISSA

1 Kunta tekee ehkäisevää päihdetyötä suunnitelmallisesti eri toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Laki ehkäisevästä päihdetyöstä velvoittaa kuntia tekemään ehkäisevää päihdetyötä yhdessä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa. Ehkäisevää päihdetyötä tulee tehdä, johtaa ja seurata suunnitelmallisesti myös kunnassa.

Ratkaisuja kunnalle:

- Kunnan strategioissa ja suunnitelmissa tulee määrittää tavoitteet, toimet ja vastuut ehkäisevälle päihdetyölle.
- Kunnassa on toimielin, joka vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta.
- Kunnassa toimii ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu ehkäisevän päihdetyön suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen.
- Kunnassa toimii ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä, jossa on mukana järjestöjen edustajia.
- Kunnassa tehdää n hyvinvointikertomus ja päihdetilannekysely. Erityisesti kunnan tulee huomioida, miten lapsia ja nuoria kuullaan alueen päihdetilanteesta.

2 Kunta panostaa nuorten päihteiden käytön sekä pelilihaittojen ehkäisyyn ja vanhemmuuden tukemiseen.

Päihdekokeilut ovat nuorilla tavallisia. Alkoholi ja erilaiset nikotiinituotteet ovat yleisimpiä nuorten käyttämiä päihteitä. Niiden saatavuutta on lisätty koko Suomessa viime vuosina. Lapset ja nuoret kokevat merkittäviä haittoja päihteistä ja liiallisesta rahapelaamisesta myös sivullisina. Suomessa on noin 89 000 lasta, jonka vanhemmista vähintään toisella on ollut vakava, hoitoa vaatinut päihdeongelma ennen lapsen täysi-ikäisyyttä. Yksi vaikuttavimmista nuorten päihde- ja pelihaittoja ehkäisevistä keinoista on vanhemmuustaitojen tukeminen.

Ratkaisuja kunnalle:

- Kunta huolehtii siitä, että jokainen lapsi ja nuori saa laadukasta ja tutkittuun perustuvaa päihde- ja pelikasvatusta eri opiskeluasteilla.
- Kunta takaa nuorten parissa toimiville ammattilaisille (opettajat, nuorisotyöntekijät, valmentajat ym.) sekä vanhemmille ajantasaisen ja luotettavan tiedon päihde- ja peli-ilmiöistä.
- Kunta tarjoaa varhaista tukea ja polun eteenpäin päihteiden käytön ja pelaamisen kanssa oireileville sekä riskiryhmissä oleville lapsille, nuorille ja heidän perheilleen.
- Kunta tarjoaa nuorille päihteettömiä tiloja, toimintaa ja harrastuksia, joissa vapaa-ajan viettäminen on turvallista ja luotettavia aikuisia on saatavilla.
- Kunta panostaa yhdessä perhepalveluiden kanssa lasten ja nuorten huoltajien vanhemmuustaitojen tukemiseen esimerkiksi koulutuksella.
- Kunta lisää lapsille ja nuorille suunnattuihin avustamiinsa toimintoihin päihteettömyyden yhdeksi kriteeriksi ja edellyttää avustusta saavilta osaamista ehkäisevästä päihdetyöstä.

HYVINVOIVA KUNTA

3 Kunta edistää aktiivisesti aikuisväestön hyvinvointia sekä ehkäisee päihteidenkäyttöä ja pelihaittoja.

Päihteet ovat Suomessa yleisin syy elinvuosien ennenaikaisiin menetyksiin. Suurin yksittäinen tekijä on alkoholi. Menetettyjen elinvuosien taloudellinen arvo on jopa 1,6 miljardia euroa. On keskeistä, että ehkäisevää päihde- ja pelihaittatyötä ei rajata vain alaikäisiin. Aikuisten päihde- ja pelihaittoja voidaan ehkäistä päihdekäytön puheeksiotolla, lisäämällä tietoa omasta päihdekäytöstä sekä tarjoamalla vähentämisen keinoja. Haittoja voidaan ehkäistä tukemalla työyhteisöjen päihdeohjelmatyötä. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat myös merkittäviä työnantajia.

Ratkaisuja kunnalle:

- Kunta tarjoaa aikuisväestölle tutkittua tietoa, neuvontaa ja keskustelumahdollisuuksia päihteidenkäytön terveysvaikutuksista sekä tukea vähentämiseen.
- Kunta tarjoaa aikuisille päihteettömiä kohtaamispaikkoja ja tapahtumia, joissa voi viettää aikaa, tutustua uusiin ihmisiin ja saada tukea hankalissa elämäntilanteissa.
- Kunta tarjoaa maksuttomia tiloja järjestö- ja vertaistoimijoiden käyttöön.
- Kunta tarjoaa työntekijöilleen täydennyskoulutusta päihteiden ja pelaamisen puheeksiottamisesta ja päihteitä käyttävän ihmisen kohtaamisesta.

4 Kunta takaa jokaiselle turvallisen yhteisön ja lähiympäristön.

Ehkäisevässä päihdetyössä keskeisiä yhteisöjä ovat esimerkiksi kunnat, asuinalueet, koulut ja oppilaitokset, työpaikat sekä erilaiset vapaa-ajan yhteisöt ja kohtaamispaikat. Näihin yhteisöihin vaikuttamalla voidaan tehokkaasti ehkäistä päihteiden käyttöä ja rahapelihaittoja.

Ratkaisuja kunnalle:

- Kunnassa huolehditaan, että esimerkiksi koulujen ja päiväkotien alueet, urheilu- ja liikuntatilat, nuorisotalot ja kunnan muut omat tilat ovat päihteettömiä ja nikotiinittomia.
- Kunta tukee järjestöjen roolia turvallisuutta ja hyvinvointia tuovina yhteisöinä.
- Kunta myöntää avustuksia ehkäisevään päihdetyöhön.
- Kunnan asuntopolitiikan suuntana tulee olla kohtuuhintainen asuntotuotanto ja siten kohtuuhintaisen asumisen mahdollistuminen kaikille. Asunto on edellytys päihteettömälle elämälle.
- Kunta ehkäisee kotouttamispolitiikassaan eri kulttuurista tulleiden ihmisten valmiuksia ymmärtää päihde- ja pelikulttuuria. Erityispainotus tulee olla perheissä, jossa on teini-ikäisiä lapsia.
- Kunta ottaa päihteiden käytön ja pelaamisen puheeksi osana työllisyyspolitiikkaa.
- Kunnalla on oma päihdeohjelma, jota sovelletaan työntekijöihin ja kunnan järjestämiin tilaisuuksiin.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry on valtakunnallinen kansalais- ja asiantuntijajärjestö, joka ehkäisee ja vähentää päihde- ja pelihaittoja. ehyt.fi

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto yhdistää yli 60 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja. ept-verkosto.fi

Lisätietoja

toiminnanjohtaja Juha Mikkonen
juha.mikkonen@ehyt.fi, p. 050 527 4780

koordinaatioyksikön päällikkö Annika Eloranta
annika.eloranta@ehyt.fi, p. 050 411 0357

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN JÄRJESTÖVERKOSTO